

Examenvorbereiding M&O (HAVO/VWO)

Het examen M&O bestaat uit twee onderdelen (elk 50%), namelijk:

1. **centraal examen (schriftelijk)**
2. **commissie-examen (mondeling)**

centraal examen (schriftelijk)

datum havo: **vrijdag 10 mei 2019**
tijdstip: 13.30 uur-16.30 (+30 min.)
locatie: Havo/Vwo-gebouw

datum vwo: **dinsdag 21 mei 2019**
tijdstip: 13.30 uur-16.30 (+30 min.)
locatie: Havo/Vwo-gebouw

meenemen:

- kaartje met naam, niveau, examenummer, ED-nummer
- identiteitsbewijs
- pennen, potlood, kleurtjes, gum en geodriehoek
- gebruik een eenvoudige rekenmachine (een grafische rekenmachine is niet toegestaan)

commissie-examen (mondeling)

datum: **waarschijnlijk woensdag 3 t/m vrijdag 5 juli**
tijdstip: nog onbekend
locatie: Een van onze lokalen
meenemen: Dezelfde dingen als bij Centraal Examen

1. centraal schriftelijk

Het centraal examen bestaat meestal uit ongeveer 30 vragen. Vaak volgen er na een casus of krantenbericht enkele vragen over hetzelfde onderwerp. Bij elke opgave staat aangegeven hoeveel punten je er mee kunt behalen. Je kunt niet zelf je cijfer berekenen, want de precieze norm wordt pas achteraf vastgesteld.

De laatste jaren staat op het examenblad meestal de volgende toelichting:

Als bij een vraag een verklaring, uitleg, berekening of afleiding vereist is, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg, berekening of afleiding ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Voorbeelden van opdrachten die gegeven zouden kunnen worden:

Havo en Vwo:

- grafieken tekenen (assen benoemen, coördinaten interpreteren),
- procentuele veranderingen van grootheden doorrekenen,
- berekeningen van kosten, opbrengsten en winst,
- beoordelen van organisaties met behulp van kengetallen,
- opstellen van financiële overzichten zoals een balans, een winst- en verliesrekening en een (gedeeltelijke) liquiditeitsbegroting,

Alleen vwo:

- berekeningen maken voor industriële ondernemingen (massaproductie en stukproductie),
- berekenen van eindwaarde en contante waarde van renten.

Hoewel het er niet zo duidelijk staat, moet je er rekening mee houden dat **ze bij elke opgave een berekening, uitleg, verklaring of afleiding willen zien**. Gebruik daarbij liefst ook gewone Nederlandse zinnen en woorden. Met de volgende opmerkingen kun je een berekening voor iemand anders vaak al veel duidelijker maken:

- de formule voor .... luidt : .....blablabla.....
- de waarden van ... en ... en ... zijn gegeven, maar .... moet ik apart berekenen.
- Ik reken .... even apart uit met .....
- Invullen in de formule levert ....
- Hieruit volgt dat .....
- Dus mijn antwoord is:

Ook woordjes als dus, want, omdat, daardoor, hieruit, conclusie enz. helpen vaak heel goed.

Voordat je naar een nieuwe opgave gaat moet je even goed controleren of je eigenlijk wel precies antwoord op de vraag hebt gegeven.

Hoe kun jij je voorbereiden op het Centraal Examen?

- Je krijgt een boekje “**samengevat**” en een “**examenbundel**”.
- Voor M&O vervallen de volgende onderwerpen (*vaardigheden kunnen wel worden getoetst*):
  - *Interne organisatie;*
  - *Personeelsbeleid;*
  - *Marketing van commerciële en niet-commerciële organisaties;*
  - *Informatiestromen in organisaties;*
  - *Computertoepassingen.*

Exameninformatie M&O (havo/vwo)

Overigens moet je deze onderwerpen voor je mondeling wel kennen.

- Na de carnavalsvakantie gaan we “samengevat” leren en opgaven uit de *eindexamenbundel* maken.

N.B. Er staat/komt extra oefenstof op www.marceljansenweb.nl om in de meivakantie te kunnen oefenen.

2. commissie-examen (mondeling)

Het mondeling commissie-examen duurt 40 minuten en bestaat uit twee delen van 20 minuten.

Hoe zal het examen verlopen?

- ▶ 20 minuten vóór het examen krijg je een “casus” (meestal een vel papier met een artikel, enkele grafieken, een tekening, of iets dergelijks). Die ga je zelfstandig doorlezen en bestuderen. Je probeert te bedenken met welke onderwerpen uit jouw M&O-boeken die te maken hebben. Die voorbereiding gebeurt in een aparte ruimte.
- ▶ Daarna komt iemand je halen of moet je zelf naar de plek waar het mondeling plaats vindt (dat hoor je t.z.t. nog wel). Daar zitten twee voor jou onbekende M&O-leraren van andere scholen. Eentje die je de vragen gaat stellen en eentje die een verslag schrijft. **De bespreking van de casus duurt 10 minuten.**
- ▶ Daarna worden er vragen gesteld over **alle onderwerpen**, maar er zal ook moeten worden gerekend en misschien moet je wat administratie laten zien. **Dit duurt 30 minuten.**
- ▶ Met de deelcijfers van de verschillende onderdelen van je mondeling berekenen de examinatoren (nadat jij bent vertrokken) je cijfer. Je krijgt een deelcijfer voor het beantwoorden van vragen over de **casus (a)** en je krijgt een deelcijfer voor het beantwoorden van **vragen over alle stof (b)**.

(Je krijgt overigens je cijfer niet te horen. De einduitslag (van mondeling en schriftelijk) wordt pas later bekendgemaakt). **CE-cijfer=a+3b gedeeld door 4.**

Hoe kun jij je voorbereiden op je mondeling commissie-examen?

- Je kunt hetzelfde leerwerk en maakwerk oefenen als voor het Centraal Examen (zie boven)
- Je krijgt nu ook vragen over: *Interne organisatie;*
Personeelsbeleid;
Marketing van commerciële en niet-commerciële organisaties;
informatiestromen in organisaties
- Je krijgt/zoekt krantenartikelen waar je zelf vragen bij verzint (en beantwoordt).
- We zullen de samenvatting nogmaals doornemen en een praatstuk maken voor tijdens het mondeling.
- Je kunt het mondeling twee of drie keer oefenen (met: je leraar, je klasgenoten of met een familielid of vriend(in))